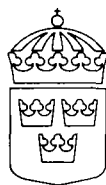

Utrikesutskottets betänkande

1985/86:10

om fisket i zonen öster om Gotland

UU
1985/86:10

Motionen

I motion 1984/85:1686 av Ralf Lindström m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om inledningen av förhandlingar för att göra den s. k. "vita zonen" öster om Gotland till fredningszon för fiske.

I motionstexten framförs att avsaknaden av en överenskommelse mellan Sovjetunionen och Sverige om avgränsning av de båda ländernas ekonomiska zoner öster om Gotland lett till att alla länder har rätt att fiska i det ifrågavarande området. Detta betyder att ett nästan helt okontrollerat fiske bedrivs där, heter det vidare i motionen, som föreslår att förhandlingar skyndsamt inleds med berörda Östersjöländer i syfte att göra den oreglerade zonen öster om Gotland fredad från allt fiske, intill dess en överenskommelse har nåtts med Sovjetunionen.

Bakgrund

Den havsrättsliga utvecklingen har under hela efterkrigstiden gått i riktning mot kuststaters ökande suveränitet över havsområdena utanför sina kuster. Den inleddes med att kuststater gjorde anspråk på utforskningen av kontinentalsockeln och tillgodogörandet av dess naturtillgångar. Denna rättighet fastställdes i 1958 års konvention om kontinentalsockeln. Sedermera började kuststater även göra gällande sin ensamrätt till fiske i haven utanför sina kuster och allt fler stater började introducera begreppet fiskezoner. I ett försök att närmare definiera staters rättigheter och skyldigheter i och till haven sammankallade FN år 1973 en ny havsrättskonferens, med mandat att reglera alla former av havens nyttjande. Efter många års förhandlingar kunde i december 1982 en ny omfattande havsrättskonvention öppnas för undertecknande. Denna konvention har ännu inte trätt i kraft, men trots det spelar den redan inom många havsrättsliga områden en viktig roll. I denna introduceras bl. a. begreppet ekonomisk zon, vilket innebär att kuststater ges ensamrätt över alla levande och icke-levande tillgångar i en zon på upp till 200 nautiska mil utanför sina kuster.

Sveriges geografiska belägenhet gör att vi inte har möjlighet att ända ut till 200 nautiska mil tillgodogöra oss de rättigheter kuststater ges enligt den nya havsrätten. Runt alla våra kuster möter vi mittemot liggande eller angränsande staters zoner, och en avgränsning av kontinentalsockeln och andra zoner

måste därför ske. Sverige utvidgade fr. o. m. den 1 januari 1978 sin fiskezon. Vi har hittills avgränsat kontinentalsockeln och vår fiskezon gentemot Norge, Finland, Östtyskland och Danmark. Alltjämt återstår en avgränsning gentemot Sovjetunionen, Polen samt en mindre sträcka i norra Östersjön gentemot Finland.

Skälet till att inga avgränsningsöverenskommelser har kunnat ingås med Sovjetunionen och Polen är att oenighet råder om vilken vikt som skall tillmätas Gotland. Sverige hävdar att gränsen bör fastställas till en mittlinje mellan Gotlands östra kust och den sovjetiska kusten. Enligt 1958 och 1982 års konventioner och i statspraxis är det helt klart att öar, som har en befolkning och ett eget ekonomiskt liv skall ges full utdelning vid avgränsningen. Den sovjetiska förhandlingspositionen är att mittlinjen bör ligga mellan den sovjetiska kusten och det svenska fastlandets kustlinje, vilket skulle betyda att inget avseende fästs vid Gotland. Mellan Sverige och Sovjetunionen har hittills hållits fyra förhandlingsomgångar utan att något resultat uppnåtts. Det omtvistade området (den s. k. vita zonen) som ligger mellan de mittlinjer som blir följden av skillnaden i det svenska och det sovjetiska synsättet, är 13 500 km².

I ett protokoll till ett avtal mellan Sverige och Sovjetunionen om ömsesidiga relationer på fiskets område från år 1977, sägs att till dess överenskommelse nåtts skall ingendera parten vidta åtgärder som föregriper resultatet av de kommande förhandlingarna om gränsfrågan.

I väntan på att en överenskommelse kan nås med Sovjetunionen ingår det omstridda området varken i svensk eller sovjetisk fiskezon. Detta innebär att alla stater har rätt att fiska där.

Östersjöstaterna och EG-länderna har ingått en överenskommelse rörande fisket och bevarandet av de levande tillgångarna i Östersjön och Bälten (1973 års Gdansk-konvention). Inom ramen för denna förs överläggningar om begränsningar av fiskeuttaget i Östersjön. Avtal har träffats om högsta uttag av sill och skarpsill (total allowable catch, TAC) medan däremot ingen reglering hittills uppnåtts för lax och torsk. Sverige har länge strävat efter att få till stånd kvoter även beträffande dessa fiskeslag. Det är främst laxbeståndet som hotas av utfiskning.

Utskottet

Sedan år 1982 har inga direkta förhandlingar ägt rum mellan Sverige och Sovjetunionen om avgränsningen av kontinentalsockeln och fiskezonen öster om Gotland. Fortsatta kontakter och sonderingar äger dock rum. Sverige vidhåller självfallet sin position att mittlinjen bör fastställas med utgångspunkt från Gotland.

I detta läge finns det enligt utskottets mening inte skäl att – såsom motionärerna föreslår – inleda förhandlingar med Östersjöns strandstater i syfte att åstadkomma en särskild fredningszon för fiske i det aktuella området öster om Gotland.

Däremot finns det anledning att inom ramen för Gdansk-konventionen verka för en begränsning av uttaget av fisk ur hela Östersjön, bl. a. för arter, vars bestånd kan hotas. Enligt vad utskottet inhämtat har Sverige tagit

initiativ i denna riktning och avser att driva frågan även i fortsättningen.

UU 1985/86:10

Med hänvisning till det anförda avstyrks motion 1686.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1984/85:1686.

Stockholm den 28 november 1985

På utrikesutskottets vägnar

Stig Alemyr

Närvarande: Stig Alemyr (s), Karin Söder (c), Sture Ericson (s), Carl Bildt (m), Axel Andersson (s), Maj-Lis Lööw (s), Margaretha af Ugglas (m), Nils T Svensson (s), Gunnel Jonäng (c), Maj Britt Theorin (s), Gerd Engman (s), Anita Bråkenhielm (m), Maria Leissner (fp), Hadar Cars (fp) och Oswald Söderqvist (vpk).

